

Když jsem se zamýšlel nad titulkem tohoto článku, napadl mne dle mého názoru geniální nadpis ve smyslu obrany jazyka, zvláště pak mého. Bohužel mi ho již před mnoha staletími vyfoukl jistý jezuita, co má podle všeho dodnes v Praze jakousi "poetickou hospůdku" ve stejnojmenné ulici.

No nic? Možná nejen já jsem si v poslední době všiml nářků (v lepším případě) či nadávek na strnulost, zastaralost (sic!) a netvárnost češtiny, nepoužitelné tímto při psaní písňových textů. "Neoblomné" pravidlo přízvuků, neznělost pro "americké" styly a výroky typu "nejde mi to přes pysky" (M. Ryvola měl v tomto ohledu "problém" jen s fóry) jsou pro autory překážkou v jejich rozletu, uměleckém vyjádření a zdá se, že jm vůbec činí potíže v mateřském jazyce komunikovat.

Má zkušenost je s dovolením přesně opačná. A nemám dojem, že by to bylo mou nepozorností ve školních škamnách, kdy mne rozptylovaly pohledy spolužaček či nesrozumitelný výklad přednášejících při hodinách angličtiny, němčiny či blahé paměti jazyka ruského. Obávám se, že důvody jsou jinde.

Nemusíte se mnou souhlasit, ale vidím v tom především neschopnost, neochotu a koneckonců i jakési pohrdání. Pohrdání "malým českým dvorkem" ve smyslu touhy po imaginární světovosti. Považuji za vrchol pokrytectví, pokud kapela prohlásí, že nechce zpívat gospely v češtině, neboť "nechce vypadat jako křesťanský spolek" (necituji doslova). Nechce se mi spekulovat, zda tímto dělají hlupáky ze sebe či z posluchačů.

Považuji osobně češtinu za jeden z nejtvárnějších jazyků světa. Slovosled české věty skýtá ohromný prostor pro hru se slovy, s významem sdělení, pro půvab specifických paradoxů. Ani přízvuky nepovažuji v jistých situacích za svazující, naopak porušení pravidel může textu dodat další rozměr a dosah.

Čeština je svým způsobem jakýmsi ztělesněním jazykového dadaismu. Možnost tvorby "vlastních" slovíček, bez toho, abychom se museli obávat nesrozumitelnosti, je prakticky neomezená.

Nehodlám polemizovat o tom, že pro ten který hudební směr existuje jazyk, který ho utvářel a je tak pro něj nejvhodnější. Skutečně si např. pro šanson lze stěží představit cosi "vhodnějšího" francouzštiny. Přesto však trvám na tom, že se lze češtinou její úrovni přinejmenším vyrovnat. Problém není v možnostech jazyka, ale schopnostech autorů. Obrovskou devizou naší mateřštiny je poetika. Skutečně se zdá, že zaposloucháme-li se do textů českých písní (tedy těch, které skutečně mají jakousi vypovídající hodnotu), uvědomíme si většinou (ne bez výjimky!), že k nám autor nepromlouvá přímočaře. Dovolíte-li, zparafrázuji termín ruského existencialisty Lva Šestova "žádoucí nesrozumitelnost" (v originále naopak "nežádoucí srozumitelnost"). Ne ovšem nesrozumitelnost ve smyslu záměrného zamlžení sdělení, ale ponechání prostoru pro fantazii posluchače. Je to svým způsobem vybídnutí k "legální krádeži". Slova už v té chvíli nepatří textaři, ale nabízejí se k vlastnímu pochopení, výkladu a třeba i naprosto scestnému vyústění. Je to tak špatně? Jistě, podobně lze chápat i jazyky cizí. Také se nesnažím češtinu oproti ostatním nijak vyvyšovat. Odmítám ale rozhodně její odsouvání na vedlejší kolej.

Chápu, že je obtížné vytvořit onen konečný "souzvuk" mezi textem a hudbou. Přesto je myslím možné poukázat na "čistou" poezii ve stylu Hraběte, Ortena, Wolkera či (z jiného soudku) Viktora Dyka. Textaři ostatně z jejich odkazu často těží. Stejně jako např. z překladů, či přesněji řečeno přebásnění zahraničních básníků (Verlaine, Baudelaire, Ginsberg).

Chci poprosit o jediné. Nedávejme vinu za naši nemohoucnost jazyku. Pokusme se do něj namísto nadávek na jeho "zkostrnatělost" hlouběji proniknout, pochopit ho a využít jeho úžasných možností. Čeština si to zaslouží.